

تازه‌های میراث مکتوب

. نسخه خطی و فهرست‌نگاری در ایران / مجموعه مقالات و جستارها به پاس قدردانی از زحمات سی ساله فرانسیس ریشار؛ به کوشش احمدرضا رحیمی ریشه . جامع التواریخ، اغوز / رشیدالدین فضل‌الله همدانی؛ تصحیح و تحشیه محمد روشن . اسکندرنامه: (بخش ختا) / منسوب به منوچهرخان حکیم؛ تصحیح علی‌رضا ذکاوتی قراگزلو . ارج‌نامه حبیب یغمایی / به کوشش سید علی آل داود؛ نخستین دفتر ارج‌نامه‌های مرکز پژوهشی میراث مکتوب، که به بررسی آثار و اندیشه‌ها و کارهای پژوهشی او به ویژه در زمینه تصحیح متون . متن‌شناسی شاهنامه / به کوشش دکتر منصور رستگار فسائی؛ مجموعه مقالات همایش متن‌شناسی شاهنامه

ختم الغرایب

تنها منظومه‌ای که توسط افضل‌الدین بدیل بن علی خاقانی شروانی شاعر شهیر سده ششم هجری سروده شده، مثنوی بلندی است شامل بیش از سه هزار بیت که آن را معمولاً به نام تحفة العراقرین می‌شناسیم. اخیراً دستنویسی کهن از این مثنوی (مورخ ۵۹۳ هجری) متعلق به کتابخانه ملی اتریش توسط استاد ایرج افشار شناسایی و معرفی شد که نام اثر در دو موضع صریحاً به

شکل «ختم الغرایب» ضبط شده است. از سویی خود خاقانی در یکی از قصائد دیوانش - به ردیف «صفاهان» - از اثر دیگری با عنوان «ختم الغرایب» نام برده:

«آنک ختم الغرایب آخر دیدند

تا چه ثنا رانده‌ام برای صفاهان»
تا پیش از کشف دستنویس وین تصور بر این بود که ختم الغرایب، همان مثنوی ناتمامی است که در انتهای دستنویس شماره ۲۷۲ کتابخانه مدرسه سپهسالار موجود است. اما با کشف این دستنویس تشکیکی بر آن تصور وارد شد و با استدلالاتی که استاد افشار در مقدمه چاپ نسخه برگردان (عکسی/فاکسیمیله) این دستنویس آورده‌اند، مشخص می‌شود که «ختم الغرایب» نامی است که از سوی خود خاقانی بر تحفة العراقرین نهاده شده و اشاره خاقانی در قصیده ردیف صفاهان، مرتبط با همین مثنوی است نه اثری دیگر.

کاتب دستنویس وین ظاهراً از فارسی‌زبانان نبوده و به همین دلیل اشتباهاتی را در ضبط برخی ابیات مرتکب شده اما مقید بودن او به نقل دقیق نسخه منقول عنه باعث شده که متنی بسیار جالب توجه و در بسیاری از موارد تعیین‌کننده در اختیار ما قرار گیرد.

با توجه به اینکه تاریخ کتابت هیچکدام از دستنویس‌های موجود از آثار شعرای سده پنجم و ششم، از سده هفتم فراتر نمی‌رود، پیدا شدن دستنویسی از

سده ششم و نزدیک به زمان حیات شاعر بسیار مغتنم است و در بررسی ضبط‌های کهن از دواوین شعرا معیاری متقن به شمار می‌آید و بر اساس آنچه که استاد افشار در مقدمه خود بر این چاپ ذکر کرده‌اند، در بررسی‌های بعدی بر روی مثنوی ختم‌الغرایب (=تحفة‌العراقین) این دستنویس را باید مورد عنایت خاص قرار داد و حتی جا دارد از آن به عنوان نسخه پایه استفاده شود.

این نسخه علاوه بر قدمت، حاوی اختصاصاتی از دیدگاه نسخه‌شناسی است که بررسی این موارد به روشن شدن گوشه‌هایی تاریک از تاریخ نسخه‌پردازی کمک شایانی می‌کند؛ به همین دلیل انتشار آن در مجموعه نسخه‌برگردان مرکز پژوهشی میراث مکتوب سودمند تشخیص داده شد و با مقدمه‌ای مبسوط به قلم استاد افشار به همراه ضمائم که در بررسی متن مورد لزوم است به چاپ رسیده و در اختیار علاقمندان به ادب فارسی و مباحث نسخه‌شناسی قرار گرفته است.

کتاب با همکاری انتشارات فرهنگستان علوم اتریش به چاپ رسیده و دارای دیباچه‌ای به زبان آلمانی به قلم پرت گ. فراگتر و نصرت‌الله رستگار است.

کتاب‌های در دست نشر

۱. ترجمه قرآن میبیدی

این مصحف شریف به قلم محمد حسین بن علی ارسنجانی، خوشنویس نامدار ایرانی (۱۳۰۰ ه. ق) و به خط نسخ نگارش یافته است.

از مشخصات این کتابت، شروع هر صفحه با یک آیه و پایان یک آیه‌ای دیگر در پایان صفحه است. و هیچ صفحه‌ای در میان یک آیه به پایان نمی‌رسد. برای تبدیل صفحات از ۱۵ سطر به ۱۴ سطر و اتمام آیات در یک صفحه زحمات بسیاری کشیده شده. و در این میان، افزون بر حفظ زیبایی و رعایت مقررات چاپ و نشر قرآن، به آسانی بودن قرائت آیات شریف برای عموم نیز توجه بسیاری شده است.

ترجمه حاضر، اثر گرانسنگ ابوالفضل رشیدالدین میبیدی، از شاگردان و مریدان خواجه عبدالله انصاری، و از عرفای بنام سده‌های پنجم و ششم هجری است که توسط آقایان دکتر مهدی ملک‌ثابت و دکتر علی رواقی بر اساس معتبرترین نسخ تصحیح شده است.

۲. تحسین و تقبیح ثعالبی

این کتاب مشتمل بر قولهای تنظیم شده بر حسب موضوع است که محمد ساوی آن را به فارسی برگردانده است. به بیان دیگر می‌توان گفت موضوعات این کتاب شامل مشغله‌های فکری فردی درباری است که بیش از نیمی از آنها به اخلاق مربوط می‌شود.

به نظر می‌رسد ثعالبی کتاب تحسین و تقبیح را پس از نگارش دو کتاب الظرائف اللطائف و یواقیت المواقیت فی مدح الشی و زمه تألیف کرده است و مجموعه کتابهای خود را در محاسن و اضداد و ذم اشیا تکمیل کرده باشد. این اثر را عارف احمد الزغول به عنوان رساله دکتری تصحیح کرده است.

توجه:

علاقه‌مندان و محققان محترم میتوانند با تماس با واحد فروش این مرکز، از طریق E-mail یا تلفن کتاب مورد نظر خود را سفارش دهند.

